

Gelişen Ve Değişen Çin Süt Endüstrisi Örneği

Cem KARAGÖZLÜ - Oktay YERLİKAYA

Ege Üniversitesi, Süt Teknolojisi Bölümü 35100 Bornova İzmir
cem.karagozlu@ege.edu.tr oktay.yerlikaya@ege.edu.tr

Özet: Bu makalede son yıllarda dünya ekonomisinde önemi ve etkisi git gide artan Çin Halk Cumhuriyeti'nin süt sektörü incelenmiştir. Çin süt sektöründe 1997 yılından bu yana yaşanan yapısal değişiklikler ile üretimin ve tüketimin gelişimi irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çin Halk Cumhuriyeti, Çin Süt Sektörü, Değişim

Abstract: In this article, influence and importance of Republic of China dairy sector. To word economy was investigated. In Chinese dairy sector since 1997, living structural changes with development of product and consumption had been investigated.

Key words: Republic of China, China Dairy Sector, Development

Giriş

Global süt sanayi yapıları hızlı şekilde değişmektedir. AB' de 7 milyon tonu aşan süt işleme kapasitesine sahip şirketler gelişmekte ve ABD'deki şirket birleşmeleri (konsolidasyon) "Amerikan Sütçülük Çiftçilerini" oluşturmada ve 15 milyon ton süt işleyen işletmeler oluşmaktadır. Uluslararası süt işleme sanayindeki birleşme süreci öyle yüksek bir hızla ortaya çıkmaktadır ki; çeşitli ülkelerdeki süt yapılarını hızlı bir şekilde değiştirmektedir. Bugün, modernizasyon programları üretim zincirinin çeşitli seviyelerindeki üretimi geliştirmek için faaliyettedir. Bunlara ilave olarak, yabancı şirketlerin yatırımlarının Asya ve Latin Amerika Bölgelerindeki süt sanayinin gelişimine büyük bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Örneğin Asya ve Latin Amerika'da süt sektörleri gelişen ülkelerin ortaya çıkışında etkili olan, işleme sanayine yabancı sermaye girişi ve daha ileri modernizasyon, süt ürünlerinin geleneksel ihracatçılarına bu ülkelerden bazılarının meydan okumasını büyük olasılıkla kolaylaştıracaktır. Batılı ülke tüketicilerinin gelirlerinden gıda ve süt ürünlerine ayrılan pay azalırken, dünyadaki diğer ülkelerin tüketicileri, gıda maddeleri için daha fazla harcama yapmaktadır. Bununla birlikte, diğer ülkelerdeki gelişim düşük bir başlangıç noktasından ortaya çıkmaktadır. Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki bazı ülkelerin süt tüketimleri FAO' nun belirlediği seviyenin altındadır ve bu ülkelerdeki nüfusun bir bölümü süt ve süt ürünlerini tüketmemektedir. Bu durum, söz konusu ülkelerdeki kişi başına tüketim düzeyinin ne kadar düşük olduğunu yansıtmaktadır. Üretim arttıkça, bu ülkelerdeki süt işletmecileri iç pazarda önemli bir taleple karşılaşabilirler. Bu eğilim, ürün yenilikleri ile ilgili gelişmiş ülkelere, ilave gereksinimleri gündeme getirecektir. Yukarıda sıralanan gelişmelere özellikle 1990 yıllarda başlayıp devam edilmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisi de genelde ve süt sanayi özelinde bu gelişmelerden

etkilenmekte ve bir örnek oluşturmaktadır [1].

Dünyanın en kalabalık nüfuslu ülkesi Çin Halk Cumhuriyeti yaklaşık dört bin yıl geriye uzanan bir kültürel geçmişe sahiptir. Günümüz medeniyetinin temel taşlarını oluşturan kağıt, barut, pusula gibi pek çok buluşun kökenleri Çin'e dayanmaktadır. Komünist yönetimin etkisiyle bir süre ekonomik açıdan duraklama yaşayan ülke, son yıllarda dünyanın en önemli ekonomik güçlerinden biri haline gelmeye başlamıştır. Günümüzde Çin'in bölgede nüfusu askeri alandan çok ekonomi üzerinde kendisini hissettirmektedir. Uzun yıllar kapalı bir ekonomi yapısı gösteren Çin, 1980'lerin başlarında, kollektif tarım uygulamasını durdurarak özel teşebbüse yeniden izin vermiştir. Şu anda Çin dünyanın en büyük ihracatçılarından biri olup, rekor düzeylerde dış yatırım çekmektedir [2,3].

Dünya Ticaret Örgütü'ne katılma hakkı kazanan Çin'in bu anlamda yakında yeni bir devrim yaşayacağı düşünülmektedir. Bu şekilde Çin dış pazarlara daha kolay erişim hakkı kazanacak, ancak dış rekabete de açık hale gelecektir. Bu durumun özel sektör yatırımlarını arttırmasına ve devlet denetimindeki hantal kuruluşların azalması beklenmektedir. Ancak Çin'de bazı çevreler bunun işsizlik ve istikrarsızlık gibi ağır bedelleri de beraberinde getirmesinden çekinmektedir [2,4].

Bu derleme makalede Çin Halk Cumhuriyeti'nin gelişen ve değişen ekonomisine paralel bir gelişme gösteren Çin süt sektöründeki değişim incelenmiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti Ekonomisi

2001 yılının Aralık ayında, Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC)'nin Dünya Ticaret Örgütü'yle 15 yıldır sürdürdüğü üyelik müzakereleri tamamlanmış ve Hükümet, başta ticaret rejimi olmak üzere ekonomide çeşitli yapısal değişikliklere gideceği ve uluslararası ticaret kurallarına uyumlu hareket edeceğinin sözünü vermiştir. Hemen ertesinde yıllardır sinyalleri verilen yüksek büyüme hızı gelmiş, ticaret hacimlerinde rekorlar kırılmış, uluslararası doğrudan yatırımların en cazip çekim merkezi ÇHC olmuştur. Satın alma paritesine göre hesaplandığında Dünya'nın en büyük ikinci ekonomisi olan ÇHC'nin normal şartlar altında 20 sene içerisinde bu sıralamada birinci sıraya yükselmesi öngörülmektedir [2,4].

ÇHC'nin dış ticaretine baktığımızda; başlıca ihracat yaptığı ülkeler; ABD (%21.1), Hong Kong (%17.4), Japonya (%13.6), Güney Kore (% 4.6),Almanya (% 4), Hollanda (%2.7),Singapur (%2.2) dur. Başlıca ithalat yaptığı ülkeler ise: Japonya (%18), Tayvan (%11.9), Güney Kore (%10.4), ABD (%8.2), Almanya (%5.9), Hong Kong (%3.9), Rusya Federasyonu (%3.3), Malezya(%2.5) dur. Önemli ihraç ürünleri; rafine edilmiş petrol ürünleri, yağlama maddeleri, kimyasal ürünler,

alkollü ve alkolsüz içecekler, bitkisel ve hayvansal yağlar, elektrikli makineler ve ulaşım ekipmanları, büro malzemeleri, canlı hayvanlar, su ürünleri, pirinç, çay, konserve meyve-sebze, ham ipek, kömür, pamuk ipliği, hazır giyim eşyası, ayakkabı, spor eşyası, hafif sanayi mamulleri, demir-çelik ürünleri, oyuncaklar, elektronik eşya, telekomünikasyon ekipmanlarıdır. Başlıca ithal ürünleri ise; Muhtelif gıda ürünleri, elektrikli makineler ve motorlu taşıtlar, ham petrol, yağlama maddeleri, bitkisel ve hayvansal yağlar, doğal kauçuk, kereste, kağıt hamuru, pamuk, demir cevheri, gübre, plastik ürünler, çelik mamulleri, elektronik devreler, kimyasallardır. Dünya Bankası verilerine göre ÇHC'nin milli geliri 2004 yılında bir önceki yıla göre 200 milyar A.B.D. doları artarak 1.649 milyar dolara çıkmıştır. ÇHC 2003 yılında resmi rakamlara göre % 9.1, bağımsız araştırma kaynaklarına göre ise en az % 12 civarında büyüme kaydetmiştir. Sadece ABD ile olan ticaret fazlası 100 milyar doları geçen Çin'in ihracatı GSMH'nin % 30'unu aşmış durumdadır (Tablo 1). Bugün bu oran herhangi bir sanayi ülkesinde ise % 10 - 13 arasında. GSMH'nin yaklaşık % 27 - 30'luk bir kısmı reel yatırımlara gitmektedir. Finansal sistemin % 80 kadar bir kısmını devlet denetiminde tutan ve sermaye hareketlerini denetleyen Çin'de, ulusal tasarrufların da % 30 gibi inanılmaz düzeylerde gerçekleştiği bilinmektedir. Ayrıca yıllık 50 milyar dolardan aşağı düşmeyen yabancı sermaye yatırımları da büyümeyi desteklemektedir. Forbes Dergisi'nin haberine göre dünyanın en büyük 500 şirketinin % 80'i Çin'de yatırım yapmış, henüz yapmamış olanlar da izin almak için sıraya girmiştir. Dünyadaki üretimin üçte birini gerçekleştiren Çin'de ekonomik liberalleşme 21.yy'a damgasını vuran en önemli gelişmelerden birisidir. 1970'li yılların sonuna kadar dünya ticaretindeki payı %1'in altında seyrederken bu oran 2004 yılında %6'ya ulaşmıştır. Sadece 2003 yılında 53.8 milyar dolar değerinde direkt yabancı yatırım gerçekleşmiştir. Buna dayanarak Çin ekonomisinin 2015'te ABD ekonomisinin büyüklüğüne erişeceği tahmin edilmektedir. Tablo 1'de Çin dış ticaret rakamları görülmektedir [2,3,4,5].

Tablo 1: 2002 - 2004 Yılları Arasında Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dış Ticareti

(Milyar Dolar)	2002	2003	2004	Değişim Oranı 04/03
İhracat	325,6	438,5	593,4	+35,4
İthalat	295,2	413,0	561,4	+36,0
Toplam	620,9	851,5	1.154,8	+35,7
Fark	30,5	25,5	32,0	+25,5

Reform ve dışa açılma politikası sayesinde ekonomisi her geçen gün daha fazla büyüyen Çin'de halkın refah seviyesinin de gitgide arttığı gözlemlenmiştir. Çin Sosyal Bilimler Akademisi'nin yaptığı açıklamalara göre Çin'de nüfusun beşte biri orta sınıf haline gelmiştir. Ekonomik büyümenin nüfusa yansımaları sonucu, şehirlerde kişi başına düşen milli gelir 18 bin ile 36 bin dolar aralığına yükselmiştir. Orta sınıfın gelirinde, 1999'dan bu yana yıllık ortalama %1 oranında artış olmuştur. Bu arada ekonomik gelişme sonucu elde edilen refahtan

çoğunlukla, 1.3 milyarlık nüfusa sahip Çin'in, kentte yaşayan 500 milyonluk kısmının yararlandığı da belirtilenler arasındadır [2,3,4].

Çin Süt Endüstrisi

Genelde Çin süt sektörü oldukça büyük ve geniş bir alana yayılmıştır. Oldukça verimli ve hızla gelişen süt üretimi ve sanayi gelecek için büyüme eğilimi göstermektedir. Bu trend özellikle kamuya ait süt sanayinde oldukça belirgin olup, süt ve ürünlerinin tüketimi için çalışmalar yapılmaktadır. Ülkede sektör ile ilgili istatistiksel veriler son 3 - 4 yıla kadar sağlıklı olmadığı için aşağıda verilen geçmiş yıllara ait rakamların doğruluğu konusu tartışılabilir. Süt üretimi 1997 yılından sonra devlet tarafından geliştirilen bir program ile arttırılmıştır. Bu program; süt hayvancılığını geliştirme, idari sistem ve ürün yapısı ve çeşitleri konusunda üç farklı konudan oluşmuştur. Ülkede üretilen süt üç şekilde tüketilmektedir. Bunlardan ilki; yerel olarak üretildiği yerde tüketim, ikincisi; bölgedeki küçük mandıralar tarafından yine o bölgede satılıp tüketilmesi, üçüncüsü de; şehirlerde süt ve süt ürünleri olarak tüketimidir. 1990'dan önce yaşanan ekonomik koşullar nedeniyle halkın büyük bir bölümü o yıllardan kalan alışkanlıkla süt tozu olarak tüketime yönelmiştir [6,7,8,9,10].

Çin'de 2000 yılında 5238000 baş sağmal inek sayısı 2003 yılında 8.932.000 başa 2004'de 11.800.000 başa ulaşmıştır. Tablo 2'den de görüldüğü üzere çiğ inek sütü üretimi buna paralel artış göstermiştir. 2000 ile 2004 yılı arası artış % 62'yi geçmiştir. Bu rakamlar içinde özellikle 2000 yılı öncesi verim düşüklüğü ve kayıt dışı süt üretiminin olması ve özellikle son 4 -5 yıl içinde bu sorunların aşılması örnek olmuştur. 2004 yılında üretilen 23.68 milyon ton sütün %22'si İç Mongolya'da, % 16.5'i Heilongjiang bölgesinde %11.8'i Hebei bölgesinde üretilmiştir. Bu bölgelerin ülkenin tüm sağmal hayvan sayısı içindeki payları sırasıyla % 29.5, % 19.8 ve % 14.5 dir. Ülkenin kuzeyindeki çiftçiler yerel yönetimler tarafından desteklenmekte ve süt fiyatları arttırılarak sübvansede edilmektedir. 2003 yılında ülkeye 50000 baş 2004 yılında 132000 baş inek ithal edilmiştir. Çin'de süt sığırcılığı modeli tüm ülkede eş zamanlı olarak başlamış ve değiştirilmiştir. 500 başın üzerinde inek bulunan kooperatifler oluşturulmuştur. Veterinerlik hizmetleri bu kooperatif çiftliklerine kesintisiz olarak götürülmüş, sağlıklı ve kaliteli çiğ süt üretimi gerçekleştirilmiştir. Bu konuda hükümet ve yere yönetimler destek vermişlerdir. Bu dönemde İç Mongolya'nın Hohot bölgesinde 10 bin başlık süt ineği çiftliği modern ekipmanları ile kurulmuştur [6,7,8,9,10].

Çin hükümeti modern süt çiftliklerinin kurulmasının yanı sıra kaliteli ve sağlıklı çiğ süt üretimi için destek vermiştir. Özellikle küçük çaplı çiftliklerin büyümesi için işbirliği ve kooperatifleşmeyi teşvik etmiştir. Çiftliklerdeki hayvanların kayıtlanması, sağım ekipmanlarının modernizasyonu ve makineli sağıma geçilmesi, sağlıklı su temini ve soğutma tankları konusunda özellikle

2000'li yıllarda destekler arttırılmıştır. Az sayıda hayvanı olan çiftçilerin birleşerek en az 200 başlık kooperatifleşmesi sağlanarak bu çiftliklere sağım sistemi ve soğutma tankları temin edilmiştir. Ayrıca Çin'in genelinde çiğ sütün süt fabrikalarına soğukta nakli ve depolanması konusunda çalışmalar yapılmıştır [6,7,8,9,10,11].

2000 yılında üretilen 8,420 milyon ton sütün % 60'ı süt

fabrikalarına giderken 2004 yılında bu oran % 71'lere ulaşmıştır. Ancak modern süt fabrikalarında işlenen toplam süt miktarı 2000 yılında 5,050 milyon ton iken 2004 yılında 16,050 milyon tona ulaşmış, yani oran % 217.8 artmıştır. Bu artışta yeni açılan ve kapasiteleri büyüyen süt fabrika faktörü dikkat çekmektedir [9,12].

Tablo 2: Çin'de Çiğ Süt ve Süt Ürünleri Üretimi (1000 Ton)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Çiğ Süt Üretimi*	6341	6621	7120	8420	10255	12998	17463	22606
İçme Sütü	589.0	570.0	720.0	1230	2380	3551	5829	8067
Fermente Süt İçecekleri	-	120.0	130.0	270	420	530	710	1200
Tereyağı	3.5	4.0	4.0	15	20	25	30	35
Kondense Süt	55.0	60.0	69.0	80	90	120	125	175
Süttozu	391.0	422.0	552.0	615	610	680	830	900
Peynir	-	-	-	-	5	8	10	15

(*): İnek Sütü

Çin'de süt ürünleri satışları son 5 yılda % 188 artış göstermiştir. Ürünler içerisinde artışta en büyük payı 1997 ile 2004 yılları arasında UHT süt % 753 artış ile ilk sırayı almıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi 1999 yılında 720 bin ton olan içme sütü üretimi 2004 yılında 10 kattan daha fazla artarak 8,067 milyon tona ulaşmıştır. Fermente süt içecekleri üretimi, tereyağ üretimi son 8 yılda 10 katın üzerinde artmıştır [9,12].

Tablo 3'de ÇHC'nin süt ürünleri ithalat miktarları verilmiştir. Çin'nin süt ürünleri ihracat oldukça düşük olup süttozu ithalatı önemli bir kalem oluşturmaktadır. Önemli ithalatçı ülkeler; Yeni Zelanda, Avustralya, ABD, Hollanda ve Almanya'dır [9,12].

Tablo 3: Çin'in Süt Ürünleri İthalatı (1000 Ton)

	1999	2002	2003	2004
Tereyağı	15	5	11	12
Peynir	8	-	-	-
Yağlı Süttozu	50	26	89	90
Yağsız Süttozu	16	35	45	55

ÇHC'inde yabancı firmalar 2000 yılından itibaren yatırıma yönelmeye başlamışlardır. Bu firmaların başında Nestlé, Kraft, Danone, Yoplait ve Parmalat gelmekte, özellikle içme sütü ile yoğurt üretimi konusunda çalışmalar yapmaktadır [8,10,11].

Ülkede süt ürünleri tüketimi Tablo 4'de görülebileceği gibi artış göstermektedir. Bu artış özellikle şehirlerde daha yüksek oranlarda olmasına rağmen, ilerleme beklenenden daha yavaş olmaktadır. 1999 yılı itibariyle kişi başına 40 g. yağsız süttozu ve üç litre içme sütü

tüketimi oldukça düşük düzeydedir. Söz konusu yıllarda ve günümüzde ülkede oldukça yüksek olan nüfus gelecekte sektörün daha hızlı gelişeceği düşüncesini oluşturmuştur. Ki bu öngörü doğrulanmış olup 2004 yılında kişi başına içme sütü tüketimi 7.2 litreye ulaşmıştır. Ülke nüfusunun yaklaşık % 9'unu oluşturan 100 milyon kişinin gelir seviyesinin yüksekliği, Pekin'de yaşayan 150.000 yabancı nüfusun farklı alışveriş ve beslenme alışkanlıklarına sahip olması da bu beklentileri arttırmaktadır [8,10,11,12,13].

Tablo 4: Çin'de Süt Ürünleri Tüketimi (1000 Ton)

	1995	1997	1999	2003	2004
İçme Sütü	2590	3136	2813	6539	9267
Yağlı Süttozu	328	387	440	-	-
Yağsız Süttozu	45	48	61	-	-

Çin süt sektörü özellikle 2004 yılında güçlü bir büyüme göstermiştir. Euromonitor International'in araştırmalarına göre 2004 yılında ülkede süt ürünleri satış değeri % 13 büyüme göstermiştir. Bu gelişmede en önemli faktör; Çin'deki perakende sektörünün gelişmesi ile birlikte uluslararası hiper marketlerin başta Shanghai, Beijing, Chengdu, Xi'an ve Urumi'de kurulması olmuştur. Tüketim artışının bir diğer önemli faktörü ise hükümetin

süt ve ürünleri tüketimini teşvik etmesidir. Çin hükümeti 2000 yılı Kasım ayından itibaren "Okul Sütü Programı"na başlamış olup, okullara indirimli fiyatlar ile içme sütü sunulmuştur. Hükümet diğer yandan Bright Dairy ve Inner Mongolia Yili gibi Çin'in ulusal büyük süt şirketlerine destekler vererek eyaletler arası engelleri azaltmıştır. Ülkede perakende pazar değerine göre ilk beş süt firması sırasıyla; Bright Dairy & Food, Inner Mongolia

Yili, Shijiazhuang Sonlu Group, Inner Mongolia Mengniu Group ve Nestle - Çin dir [10,12,13,14].

Çin süt sektörü yeniden yapılanma aşamasında olduğu 1999 ile 2004 yılları arasında, kayıt dışı üretimi azaltmanın yanı sıra verimliliği arttırmak ve sektörel üretimin artırılması konularının özellikle Çin süt ve ürünleri pazarının tüm ülke çapında gelişmesi hedeflenmişti. Süt ürünleri üretiminde yukarıda sayılan başlıca firmalarca bölgesel olarak yerel ortaklar ile üretim yapmayı hedeflemişlerdir. Bu stratejiyi uygulayan Bright Dairy firması söz konusu süreçte yoğurt, pastörize süt gibi ürünlerin toplam satış içinde paylarının % 50'ye ulaştığı belirtilmişlerdir. Guangzhou, Huan, Tranjin,

Wuhan ve Zhengzhou'da Bright Dairy firması sadece yerel ortaklıklar kurmayıp, yöresel süt üreticileri ve yöresel dağıtım ve satış ağıda oluşturmuştur. Bu süreçte ülkede Bright, Yili ve Mengniu markaları oluşmuştur. Marka oluşumunda imaj ve televizyon reklâmlarının perakende pazarında önemli olduğu belirtilmektedir [10,12,13,14].

Aynı dönemde süt satış değeri % 118 oranında artış göstermiştir. Tablo 5'de Çin'de Süt Ürünlerinin 1999 ve 2004 yıllarındaki satış miktarları ve satış değerleri değişimi görülmektedir [12,13].

Tablo 5: Çin Süt Ürünleri Satış miktarları ve değerleri

	RBM	Milyar (*)	Milyon	Litre
	1999	2004	1999	2004
Süt	6898.70	19877.6	931.7	2703.6
Koyulaştırılmış süt	335.5	442.3	26	35.8
Aromalı İçecekler	258.5	493	27.9	57.8
Ekşi süt içecekleri	1728.2	2941.7	173.2	304.8
Fermente süt içecekleri	-	671.9	-	60.4
Süt tozu (**)	8933.7	12922.2	245.7	352.3
Aromalı süt tozu içecekleri (**)	549.3	703.7	12.2	15.7
Peynir	157.1	340.8	1.6	3.5
Yoğurt	1296.5	3523.2	90.7	252

* Çin para birimi; Renminbi (RMB): 100 USD = yaklaşık 830 yuan RMB

** 1000 ton litre

Sektörün aynı yıllar arasında büyüme oranı tablo 6'de verilmiştir [12,13].

Tablo 6: Çin Süt Ürünleri Büyüme ve Satış Değeri Oranları

	% Büyüme	parakende değeri	% Satış	değeri
	2003/2004	1999/2004	2003/2004	1999/2004
Süt	14.6	118.1	16.6	190.2
Koyulaştırılmış süt	5.4	31.8	6	37.9
Aromalı İçecekler	16.3	90.7	15.4	107.3
Ekşi süt içecekleri	4.7	70.2	5.5	75.9
Fermente süt içecekleri	34.4	-	28.8	-
Süt tozu (**)	9.5	44.6	7.3	43.4
Aromalı süt tozu içecekleri (**)	4.8	28.1	5.6	29
Peynir	17.9	117	18	113.1
Yoğurt	19.3	171.8	23.7	178

Tablo 5 ve 6 incelendiğinde özellikle yoğurt, içme sütü, peynir ve aromalı süt içeceklerindeki artış dikkat çekicidir. 2003 - 2004 yılları arasında ise fermente süt içeceklerinde artış ayrı bir farklılık yaratmıştır [11,12].

Son yıllarda rekabetin artması ve fiyat değişimleri süt üreticilerinin satışlarını olumsuz etkilemişse de pazarda süper ve hipermarketlerin birbiri ardına açılması tüketicilerin süt ve ürünlerine talebini dengelemiştir. Ancak küçük şehir ve kasabalardaki satış noktalarında süt ürünleri satışı % 10 - 15 dolayında azalma göstermiştir. ÇHC'de süt ve ürünlerinin tüketiminin artırılmasındaki etkenlerden biri Çin'li astronot Yong Liwei'nin süt reklâmlarında yer alması olmuştur [12,13].

Tablo 5 ve 6 incelendiğinde 1999 - 2004 yılları arasında yoğurt tüketimi ve pazarındaki artışın toplumun sağlıklı ürünleri tüketme anlayışındaki gelişiminde, yaşlı nüfus, kadın ve çocuklara yönelik farklı yoğurt çeşitlerinin piyasaya sürülmesi etkili olmuştur [12,13,14].

Hükümetin uygulamaya geçirdiği "Okul Sütü Programı"yla çocuklara aromalı sütler verilmesi, genç nüfusta aromalı süt tüketiminin artmasına neden olmuştur. Tropik meyveli ve çikolata aromalı süt tüketici tarafından daha fazla beğenilmiştir. Tablo 5'den de görüldüğü gibi aromalı sütlerin tüm süt ürünleri pazarındaki satış payı % 16 dolaylarına ulaşmıştır.

ÇHC'deki büyük işletmeler son yıllarda ayrıca "Kahvaltı sütü" adı altında buğday ve yumurta katkılı süt içeceklerini piyasaya sürmüşlerdir. 2004 yılında Çin'de fermente süt ürünlerinin pazar payı geçen yıllara göre bir miktar azalmasına karşın özellikle Yakult tüketiminde artış gözlenmiştir. Ayrıca ülkede yaralı bakteri içeren fermente süt ürünleri ile içermeyenler arasındaki farkı belirtmek için bir etiket çalışması da yapılmıştır [12,13].

Sonuç

Son yıllarda Çin ekonomisinin benzerine çok az rastlanacak bir şekilde gelişme gösterdiği açıkça görülmektedir. Dünyadaki üretimin üçte birini gerçekleştiren Çin'de ekonomik liberalleşme 21.yüzyıla damgasını vuran en önemli gelişmelerden birisidir. Reform ve dışı açılma politikası sayesinde ekonomisi her geçen gün daha fazla büyüyen Çin'de halkın refah seviyesinin de gitgide arttığı gözlemlenmiştir.

Diğer yandan Çin'in bu denli hızlı ve kararlı gelişmesi bir taraftan örnek olmaktadır. Yukarıda küçük bir kesit verdiğimiz Çin Süt Sektöründeki gelişmeler Türkiye tarafından da örnek alınabilecek gelişmeler göstermiştir. Makro anlamda reform ve dışı açılım politikasının Çin ekonomisinin bu kadar hızlı büyümesindeki en önemli etken, dışarıdan gelen doğrudan yatırımlardır. Doğrudan yabancı yatırımların 2001-2004 yılları arasında 50-60 milyar dolar olduğu tespit edilmiştir. Bu rakamları belirttikten sonra akıllara "Çin'e neden bu kadar fazla yatırım yapılıyor" sorusu gelebilir. Bu soruya cevap olarak kolay arazi tahsisi, sorunsuz altyapı, enerji ve işçi ücretlerinin düşüklüğü gibi sebepler verilebilir. Benzer sanayi sektörlerini aynı yerde toplayan teknoloji bölgelerinin kurulması, yatırımcıların ve üreticilerin işini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca Çin'in ticaretteki felsefesi yetkililerce "Dünyanın neresinde iyi bir model varsa onu öğrenmeliyiz, ondan yararlanmalıyız" şeklinde ifade

edilmektedir. Gerçekte, Çin'de izlenen politikanın resmi adı hükümetlerince "sosyalist piyasa ekonomisi" olarak adlandırılmaktadır.

Başta tekstil olmak üzere Türkiye her sektörde ve dış ticaret ilişkilerinde Çin'e dikkat etmek durumundadır. Gıda sanayi ve süt endüstrisi de bunların içindedir. Türkiye ve Çin arasındaki önemli sorunlardan bir tanesi de iki ülke arasındaki coğrafi anlamdaki uzaklıktır. Oldukça karmaşık olan Çin ekonomisini uzak bir coğrafyadan izlemek Türkiye açısından zordur. Çin pazarının sahip olduğu altyapının, müşteri niteliklerinin, ticaret kurallarının yakından takip edilmesi ve öğrenilmesi Türkiye açısından büyük önem arz ettiği göz ardı edilmemelidir.

Kaynaklar:

- 1 - Demirbaş, N. Karagözlü, C.; Akbulut, N. 2002. Dünyada ve Türkiye'de Süt ve Süt Ürünleri Sanayi. İstanbul Ticaret Odası Yayınları No: 2002 7. İstanbul Net Yayıncılık ISBN 975-512-612-0, İstanbul
- 2 - Anonym. 2006. Çin'in Dünya Dış Ticaret Örgütü Üyeliği ve Küresel Ekonomiye Etkileri. www.Dtm.gov.tr (Erişim Mart 2006)
- 3 - Anonym. 2006. Çin Halk Cumhuriyeti. www.pasiad.org. (Erişim Mart 2006)
- 4 - Kadaıfci, E. 2005. Gelişen Çin Ekonomisi ve Türkiye-Çin Arasındaki Ekonomik İlişkiler. Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi. Stratejik yorum No: 134 www.tasam.org/modules.php?name=News&file=print&sid=145
- 5 - Anonym. 2006. Yeni Bir Süper Güç Doğuyor. www. Harbis.org.tr (Erişim Mart 2006)
- 6 - IDF, 1997, World Dairy Situation Bul. of the International Dairy Federation, 323/1997, Belgium.
- 7 - IDF, 1999, World Dairy Situation Bul. of the International Dairy Federation, 339/1999, Belgium.
- 8 - IDF, 2000, World Dairy Situation Bulletin of the International Dairy Federation, 355/2000, Belgium.
- 9 - IDF, 2005, World Dairy Situation Bulletin of the International Dairy Federation, 399/2005, Belgium.
- 10 - IDF, 2004, World Dairy Situation Bulletin of the International Dairy Federation, 391/2004, Belgium.
- 11 - IDF, 2001. The Global Dairy Industry Today. Bul. of the International Dairy Federation, 361/2001, Belgium.
- 12 - Chew S.H. 2005. Robust growth in the Chinese dairy Market. European Dairy Magazine 32 33
- 13 - www. Euromonitor.com/Dairyproducts (Erişim Ocak 2006)
- 14 - http://www.chinadairy.net/english/default.asp (Erişim Aralık 2005)

Meyve ve Sebze İşleme Teknolojisi

Jale ACAR - Vural GÖKMEN
Hacettepe Üniversitesi

2 Cilt 1158 Sayfa

İsteme Adresi:
Fevzipaşa Blv. Çelik İş Merkezi No:162 Kat: 3 D:302 Çankaya - İZMİR
Tel: +90 232 441 60 01
email : sidasmedya@mynet.com